

EXPRESII ALE TRADIȚIONALISMULUI ÎN POEZIA ROMÂNEASCĂ INTERBELICĂ

Nina PLĂCINTĂ, Facultatea de Litere

The object of the research are: to analyse the main directions of the inter-war Romanian traditionalism in its first period.

The newness and scientific originality of the work consists of interpretation of the literary work not only from thematic point of view, but also from structural point of view.

La începutul secolului al XX-lea, în literatura română se dezvoltă succesiv trei direcții care pun bazele poeziei tradiționaliste interbelice:

sămănătorismul, poporanismul și gândirismul. Curentul literar, dar și cultural întâi format – sămănătorismul – a putut să existe și să se dezvolte datorită faptului că nu reprezenta interesele, slăbiciunile, neajunsurile sau vanitățile unui grup de oameni, ci o stare de spirit. Potrivit lui N. Iorga, acest curent a fost promovat de scriitorii grupați la revistele *Sămănătorul*, *Lucașfărușul* și *Făt-Frumos*. Curentul, spune istoricul, a fost numit cât se poate de simplu, dar românesc, pentru că a și scos în evidență caracterul unitar al neamului. Fiecare autor care se încadra în estetica acestei orientări își deținea numele și faima doar prin și pentru neam, nu pentru sine. Orice literatură care iese din mijlocul românilor trebuie să fie, mai mult sau mai puțin, una sămănătoristă, adică să oglindească viața și felul românului de a fi, ca ulterior să fie restituită adevăratului beneficiar – celui care, prin intermediul literaturii, urmează să atingă un nivel mai înalt de alfabetizare.

Sămănătorismul își mai propunea să mențină cultul trecutului, interes care a mai fost propriu și romantismului, ambele direcții literare fiind, într-o măsură sau alta, forme ale tradiționalismului românesc. G. Călinescu vede în reprezentanții sămănătorismului niște naționaliști veritabili, deoarece: „Naționaliștii rețin formula artei drept mijloc și înlocuiesc doar scopurile, punând în locul tendinței internaționale tendința națională” [1, p. 216]. Sămănătorismul este un curent literar, chiar dacă nu-i lipsesc accentele ideologice. Deși în tot și în toate se simțea prezența spiritului național și a unei mobilizări generale în numele culturii autohtone, curentul nou format a însemnat mai mult decât câteva lozinci anunțate repetat, fiindcă a lăsat în istoria literaturii române autori ale căror scrieri mai trăiesc și astăzi și nu și-au pierdut din actualitate. Anume din aceste considerente sămănătorismul este considerat un curent mai plin de substanță decât poporanismul.

Poporanismul este considerat un curent literar odată cu apariția publicațiilor *Evenimentul literar* și *Lumea nouă științifică și literară*, dar numai odată cu noua revistă *Viața românească* se poate crea un focar literar și cultural, care va impresiona lumea artistică prin numărul mare și foarte divers al colaborărilor, dar și prin verticalitatea ideologiei literare. În esență, poporanismul a însemnat o mișcare ideologico-politică și literară care, dincolo de aparențe, a reușit să insuflă românilor acele principii etice deseori ignorate, și anume: dragostea față de țară și de aproapele, respectul și recunoștința pentru cei care-și apără poporul, voința de conservare și valorificare a tradițiilor și a istoriei

naționale. Deși au rămas în umbră valorile estetice, semnificativ este faptul că reprezentanții și fondatorii acestui curent au realizat ceea ce și-au propus inițial – crearea unei literaturi care să nu fie lipsită de scop, fie el social, politic, cultural etc.

În raport cu tradiționalismul sămănătorist, cel gândirist este unul de conținut, unul care se caracterizează prin mai multă substanță, datorită valorificării miturilor folclorice, a tezaurului inepuizabil al culturii populare. Din punctul de vedere al expresiei literare, formal, gândirismul promovează modalități și formule moderne, în special expresioniste. Pentru astfel de particularități, gândirismul a fost considerat o formă a unui modernism lejer sau moderat.

O. Goga – unul dintre reprezentanții poporanismului, dar și cu unele inflexiuni sămănătoriste – s-a plasat inevitabil pe axa personalităților de valoare în domeniul literaturii române, deoarece spiritul său creator a atras multe priviri, iar rezultatul muncii sale demonstrează că nu i-a fost străin aspectul folcloric al culturii naționale, încercând să-l valorifice și să creeze o atmosferă folclorică inedită, pornind de la structurile asimilate și redirecționate artistic.

Structura sufletească a poetului, au constatat unanim cercetătorii și o susținem și aici, este cea a unui „poet al pătimirii”, poet „al poporului” în sensul direct al cuvântului și apărător al cetății culturii noastre, al demnității de neam. Toate acestea și-au găsit expresia în opera sa literară și i-au asigurat un loc aparte în memoria mai multor generații de cititori, fapt ce demonstrează actualitatea operei lui Goga și caracterul atemporal al unor teme literare abordate.

Octavian Goga este poetul care scrie în memorie, dă impresia unei improvizării, fiindcă nu se chinuie în fața foii albe, dar, în același timp, „face” o poezie cu o structură elaborată, este prezent aspectul intențional și, prin urmare, opera copleșește printr-o retorică a discursului originală, poetul proclamându-se un reformator al principiilor retoricii clasice. Dincolo de orice observație stilistică, retorică, structurală, poetul are abilitatea de a se face ușor înțeles și de a fi convingător, prin faptul că își asumă fiecare vers, fiecare cuvânt cu o sinceritate incontestabilă. Fără riscul de a fi acuzați de o atitudine exagerată, putem afirma simplu, dar adevărat că Octavian Goga este poetul care-și simte și trăiește poezia ca un fior al unei dreptăți „ce va să vie”.

Reprezentanții **gândirismului** românesc interbelic și ai neotradițio-

nalismului ortodoxist sunt poeții Vasile Voiculescu și Ion Pillat. Opera lui Vasile Voiculescu, guvernată, în mare parte, de misticism și pitoresc, și-a asigurat un statut special în istoria literaturii române, prin originalitatea sa discursivă, ghidată, pe de o parte, de tradiția literară și orientată, pe de altă parte, de spiritul inovator. Poetul și-a constituit orizontul artistic din apelul la misticism, pentru interiorizarea discursului liric; îndreptarea conștiinței spre divinitate, spre orizontul mitic; aspirația spre catharsis-ul sufletului; comuniunea și comunicarea omului cu Dumnezeu sau unirea profanului cu sacrul; ieșirea din păcat și din sine; extazul mistic; raportul eului cu eternitatea; afinitățile cu tradiția și rusticul; vocația stihialului, a naturii – spectacol sau a metamorfozelor cosmice. Toate configurează o personalitate poetică remarcabilă și irepetabilă, poetul însuși fiind de un pitoresc al gândirii, izvorât dintr-un ansamblu de cunoștințe generale admirabil. În cazul lui Vasile Voiculescu, putem afirma fără rezerve că „chipul” creației reprezintă, de fapt, „chipul” creatorului.

Personalitatea creatoare a lui Ion Pillat nu a ezitat să-și exprime entuziasmul față de arta noastră populară, conferindu-i atributul maxim al genialității, dar și s-a integrat aproape organic culturii citadine a epocii lui, devenind un promotor al aspectului de primitivism în poezia nouă. Deși universul tematic în volumul *Pe Argeș în sus* nu este unul foarte extins, inflexiunile noi și originale, prezente în fiecare poem, copleșesc printr-un exotism sufletesc încadrat în formula națională. Dorul de ținutul argeșean rămâne a fi un indice al autenticității în problematizarea sentimentului de prezență a spațiului originar, sentimentului nostalgic al trecerii timpului, comuniunii om – natură sau „înfrățirii” omului cu natura, rememorării vârstei infantile, reintegrării eului deznăscut și tendința autoexprimării prin peisaj.

Concluzionăm că valorificând tradiționalismul interbelic actualizăm și menținem valori artistice inconfundabile, un fond afectiv de mare profunzime. Fără îndoială, nu am epuizat subiectul, lăsând spațiu și pentru alte interpretări, întrucât Octavian Goga, Vasile Voiculescu și Ion Pillat sunt poeți a căror creație se caracterizează, prin autenticitate și originalitate, prin varietate și inedit artistic.

Bibliografie:

1. CĂLINESCU, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva 1986

2. GEAMBEI, L. I. *Tradiționalism și modernism în interbelic. Șase trasee lirice*. Craiova: Universitaria, 2014.
3. POPESCU, F. *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*. Buzău: Biblioteca județeană „V. Voiculescu”, 1994.